

ZAGADNIENIE PRAWNE

W sprawie obwinionego o czyn z art. 96 § 3 k.w. po rozpoznaniu zażalenia wniesionego przez Straż Miejską na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 3 lutego 2014 roku w przedmiocie umorzenia postępowania.

Czy Straż gminna (miejska) jest uprawniona do złożenia wniosku o ukaranie za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. w sytuacji, gdy w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających ujawniła popełnienie tegoż wykroczenia przez właściciela lub posiadacza pojazdu?

UZASADNIENIE

Powyższe zagadnienie prawne wyłoniło się w następującym układzie procesowym:

W dniu 22 lutego 2013 roku o godzinie 10:47 w miejscowości P. doszło do utrwalenia, za pomocą użytkowanego przez Straż Miejską w P. urządzenia rejestrującego Fotorapid, popełnienia wykroczenia drogowego polegającego na prowadzeniu z nadmierną prędkością samochodu osobowego marki Opel [...], numer rejestracyjny [...], stanowiącego własność W. B. i wynajmowanego w tym czasie przez A. M.

Prowadząc czynności wyjaśniające Straż Miejska w P. zwracała się do A. M. z wezwaniem do złożenia oświadczenia, czy kierował on wskazanym wyżej pojazdem w podanym w wezwaniu miejscu i czasie, ewentualnie komu powierzył ów pojazd do użytkowania w owym miejscu i czasie, ewentualnie oświadczenia o odmowie wskazania, komu pojazd został powierzony przez użytkownika do kierowania w tym miejscu i czasie. A. M. nie udzielił Straży miejskiej żadnej odpowiedzi na kierowane do niego drogą pocztową wezwania.

W dniu 5 grudnia 2013 roku Straż Miejska w P. skierowała do Sądu Rejonowego w Z. wnioski o ukaranie A. M. za to, że od dnia 8 kwietnia 2013 roku do dnia 2 grudnia 2013 roku nie stawiał się w Straży Miejskiej w P. i nie wskazał osoby, której w dniu 22 lutego 2013 roku o godzinie 10:47 w miejscowości P. ul. G[...] powierzył do kierowania pojazdem marki Opel o nr rej. [...], który to kierujący tym pojazdem jadąc z prędkością 95 km/h przekroczył dozwoloną prędkość o 45 km/h, to jest o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.

W dniu 11 grudnia 2013 roku upoważniony sędzia na podstawie art. 59 § 2 k.p.s.w. wszczął postępowanie o wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. wobec A. M. i skierował sprawę do rozpoznania na posiedzeniu w dniu 3 lutego 2014 roku.

W dniu 3 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy w Z. na podstawie art. 62 § 1 k.p.s.w. w związku z art. 5 § 1 pkt 9 k.p.s.w. postanowił umorzyć postępowanie wobec A. M. o czyn z art. 96 § 3 k.w., z uwagi na brak skargi uprawnionego oskarżyciela. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2013 roku, wydanym w sprawie III KK 431/13, wedle którego złożenie przez Straż miejską wniosku o ukaranie za popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. stanowi naruszenie zakresu jej ustawowych uprawnień, gdyż organ ten nie ma uprawnień kontrolnych wobec właściciela lub posiadacza pojazdu, a jedynie wobec kierującego pojazdem lub uczestnika ruchu drogowego, co wynika z regulacji ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Zażalenie na wskazane postanowienie wniosła Straż Miejska w P., zarzucając mu: 1) naruszenie prawa materialnego, w szczególności zaś art. 129b ustawy Prawo o ruchu drogowym, poprzez niezastosowanie, a w szczególności uznanie, że Straż Gminna (Miejska) nie posiada ustawowego uprawnienia do wnoszenia wniosków o ukaranie wobec właścicieli/posiadaczy pojazdów, którymi popełniono zarejestrowane za pomocą urządzenia rejestrującego wykroczenie drogowe; 2) naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wydane w sprawie orzeczenie, a w szczególności błędne uznanie, iż zachodzi przesłanka z art. 5 § 1 pkt. 9 kodeksu postępowanie w sprawach o wykroczenia — brak skargi uprawnionego oskarżyciela, pomimo braku takiej przesłanki do odmowy wszczęcia postępowania. W konkluzji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i rozpoznanie sprawy przez Sąd I instancji.

Przy rozpoznawaniu powyższego środka odwoławczego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż w sprawie wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, uzasadniające wystąpienie z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego.

W sprawie niniejszej, w ocenie Sądu Okręgowego, zachodzą przesłanki formalne wystąpienia do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym w trybie art. 441 § 1 k.p.k. Zagadnienie prawne, wymagające zasadniczej wykładni ustawy, wyłoniło bowiem się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego – zażalenia Straży miejskiej, środek ten jest dopuszczalny, sąd odwoławczy jest właściwy do jego rozpoznania, a wnioski w trybie art. 441 § 1 k.p.k. składa Sąd Okręgowy w C. jako sąd odwoławczy.

Analizując zaistnienie w sprawie przesłanek merytorycznych do wystąpienia z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego, Sąd odwoławczy doszedł do przekonania, że: 1) zagadnienie dotyczy kwestii prawnej, a nie faktycznej, 2) zagadnienie wymaga wyjaśnienia poprzez dokonanie zasadniczej wykładni ustawy, 3) wyjaśnienie zagadnienia ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy przez sąd odwoławczy.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż zagadnienie sformułowane w przedstawianym Sądowi Najwyższemu pytaniu, tyczy się kwestii prawnych, bowiem wynika z wątpliwości jakie rodzą się na gruncie stosowania przepisów prawa, konkretnie regulacji zawartych w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia, a także w ustawie Prawo o ruchu drogowym.

W ramach tego aspektu sprawy podnieść na wstępie trzeba, iż zgodnie z brzmieniem art. 17 § 3 k.p.s.w. strażom gminnym (miejskim) przysługuje uprawnienie oskarżyciela publicznego tylko wówczas, gdy w zakresie swego działania, w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających, ujawniły one wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie.

Kontynuując, normę ogólną określającą zakres działania straży gminnych (miejskich) stanowi art. 10 ust 1 ustawy o strażach gminnych, wedle którego straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego, zaś normę szczególną - art. 11 ust 1 omawianej ustawy, który w punkcie 2, jako na jedno z zadań straży gminnej, wskazuje czuwanie nad porządkiem i kontrolę ruchu drogowego - w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym.

Odwołując się więc do ustawy Prawo o ruchu drogowym dostrzec należy, iż art. 129b, który w ust 2 pkt 1 i pkt 2 nadaje strażom gminnym uprawnienie do

wykonywania kontroli ruchu drogowego wobec kierującego pojazdem oraz uczestnika ruchu, wskazuje w ust 3 pkt 7, iż w ramach wykonywania kontroli ruchu drogowego w zakresie, o którym mowa w ust. 2 omawianego przepisu, strażnicy gminni (miejscy) są upoważnieni między innymi do żądania od właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie.

Mając to wszystko na względzie zauważyć należy, iż wskazane przepisy nie rozstrzygają w sposób jednoznaczny, czy straż gminna - z uwagi na posiadanie uprawnienia do żądania od właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie - nabywa z tego tytułu uprawnienie do złożenia wniosku o ukaranie za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. w sytuacji, gdy ów właściciel lub posiadacz pojazdu, który nie wskazał na jej żądanie komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, nie jest ani kierującym pojazdem, ani uczestnikiem ruchu, w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Przechodząc do drugiego aspektu sprawy podnieść trzeba, iż zasygnalizowane w powyższym akapicie zagadnienie w ocenie Sądu Okręgowego wymaga wyjaśnienia, poprzez dokonanie zasadniczej wykładni ustawy, albowiem po pierwsze nie jest ono jednolicie rozwiązywane w orzecznictwie, nie tylko sądów powszechnych. Orzecznictwo Sądu Najwyższego prezentuje bowiem dwa odmienne stanowiska w tym zakresie.

Z jednej strony w wyrokach wydanych w dniu 12 grudnia 2013 roku, w sprawach oznaczonych sygnaturami III KK 431/13 i III K 432/13, wyrażono pogląd, iż jeżeli w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 96 § 3 k.w. w charakterze obwinionego miałyby występować osoba niebędąca kierującym pojazdem ani uczestnikiem ruchu, czyli właściciel lub posiadacz pojazdu, który nie używał pojazdu w chwili popełnienia nim wykroczenia drogowego, straż gminna nie jest uprawniona do złożenia wniosku o ukaranie takiej osoby za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w. Dodać należy, iż tożsamej treści stanowisko zaprezentowano w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2013 roku, wydanym w sprawie II AKo 164/13 (OSAŁ 2012/3/29).

Z drugiej strony w wyroku wydanym w dniu 15 marca 2011 roku, w sprawie V KK 39/11, oraz w wyroku wydanym w dniu 18 października 2011 roku, w sprawie IV KK 237/11, Sąd Najwyższy zaprezentował stanowisko, iż co prawda do dnia 31 grudnia 2010 roku, a więc do daty wejścia w życie ustawy z dnia 29 października

2010 roku o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 225, poz. 1466), zmieniającej art. 129b ust 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz art. 17 § 3 k.p.s.w., straż gminna nie była uprawniona do złożenia wniosku o ukaranie właściciela lub posiadacza pojazdu, który nie wskazał na jej żądanie, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, to z dniem 31 grudnia 2010 roku sytuacja ta, na skutek wejścia w życie wskazanej ustawy, uległa zmianie i straż gminna uzyskała status oskarżyciela publicznego w sprawach dotyczących właścicieli lub posiadaczy pojazdów, którzy nie wskazywali na jej żądanie komu powierzyli pojazd do używania w oznaczonym czasie. Dodać należy, iż tożsamej treści stanowisko zaprezentowano w literaturze (Ryszard Stefański, Przegląd uchwał Izby Karnej Wojskowej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2010 r., WPP 2011/2/59-116, teza 7).

Sąd Okręgowy stwierdza więc, iż niewątpliwie zagadnienie istnienia uprawnienia straży gminnej (miejskiej) do złożenia wniosku o ukaranie za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w., nastrocza poważnych trudności interpretacyjnych, o niebagatelnym znaczeniu dla orzecznictwa sądów powszechnych, choćby z uwagi na bardzo znaczną ilość wniosków o ukaranie kierowanych do sądów przez straże gminne w omawianym przedmiocie. Zagadnienie to, rozbieżnie rozwiązywane w orzecznictwie, nie nadaje się, w ocenie sądu pytającego, do samodzielnego rozstrzygnięcia w drodze znanych metod wykładni.

Rozwijając powyższy wątek, gdy odwołać się do wykładni językowej art. 129b ust 2 pkt 1 i pkt 2, faktycznie może się wydawać, iż straże gminne posiadają uprawnienie do kierowania do sądów wniosków o ukaranie jedynie wobec kierujących pojazdami oraz uczestników ruchu, a nie wobec właścicieli lub posiadaczy pojazdów, którzy nie dokonują wskazania, komu powierzyli pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, choć w świetle pkt 7 ust 3 nie jest to jak się zdaje jednoznaczne. Gdy z kolei zwrócić się w stronę wykładni systemowej, sytuacja również nie jawi się jednowymiarowo, choćby wobec uwzględnienia okoliczności, iż rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 17 listopada 2003 roku uprawnia strażników gminnych do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia z art. 96 § 3 k.w. W świetle tej okoliczności trudnym wydaje się z racjonalnego punktu widzenia uzasadnienie stanu, w którym osoba, niebędąca kierującym pojazdem ani uczestnikiem ruchu, dokonująca

wykroczenia z art. 96 § 3 k.k., może zostać ukarana przez straż gminną w postępowaniu mandatowym, zaś taka sama osoba, odmawiająca przyjęcia mandatu za tożsamy czyn, obwinioną przez straż gminną w postępowaniu sądowym zostać już nie może. Wreszcie, odwołując się do wykładni celowościowej podnieść należy argument, oparty na racjonalności ustawodawcy, iż zamiarem ustawodawcy, dokonującego zmiany w drodze ustawy z dnia 29 października 2010 roku o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 225, poz. 1466) – po pierwsze treści art. 129b ust 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym, poprzez dodanie punktu 7, nadającego strażnikom gminnym upoważnienie do żądania od właściciela lub posiadacza pojazdu wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, po drugie treści art. 17 § 3 k.p.s.w., poprzez dodanie do słów „gdy w zakresie swego działania”, zwrotu „w tym w trakcie prowadzonych czynności wyjaśniających” ujawniły wykroczenia – zdaje się być nadanie z dniem 31 grudnia 2010 roku strażom gminnym uprawnienia do wnoszenia do sądów wniosków o ukaranie także właścicieli lub posiadaczy pojazdów, którzy w trakcie prowadzonych przez straż gminną czynności wyjaśniających, związanych z przekroczeniem przez kierującego pojazdem dozwolonej prędkości, nie odpowiadają na kierowane do nich żądanie wskazania, komu powierzyli pojazd do kierowania lub używania w owym czasie. Podsumowując, omówione metody wykładni prawa nie prowadzą w ocenie sądu odwoławczego do rozstrzygnięcia zagadnienia dotyczącego uprawnienia straży gminnych do składania wniosków o ukaranie za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.

Uwzględniając powyższe wywody, zdaniem Sądu Okręgowego istnieje potrzeba dokonania w tym zakresie zasadniczej wykładni ustawy, w kierunku wskazanym w powyższym zagadnieniu, zaś skoro wyjaśnienie tegoż zagadnienia niewątpliwie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej przez sąd odwoławczy sprawy, postanowiono o odroczeniu posiedzenia i przekazaniu do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego sformułowanego na wstępie.

/km/